

# МУЗИКОЛОГИЈА

*Часопис Музиколошког института САНУ*

# MUSICOLOGY

*Journal of the Institute of Musicology SASA*

**18**

**2015**

Музиколошки институт  
Српске академије наука и уметности



Institute of Musicology  
Serbian Academy of Sciences and Arts

# MUSICOLOGY

*Journal of the Institute of Musicology SASA*

18

## *Editorial council*

Dejan Despić, Jim Samson (London), Albert van der Schoot  
(Amsterdam), Jarmila Gabrielová (Prague)

## *Editorial board*

Aleksandar Vasić, Rastko Jakovljević, Danka Lajić Mihajlović,  
Ivana Medić, Biljana Milanović, Melita Milin, Vesna Peno,  
Katarina Tomašević

## *Editor-in-chief*

Jelena Jovanović

## *Editorial assistant*

Jelena Janković-Beguš

Belgrade 2015

# МУЗИКОЛОГИЈА

*Часопис Музиколошког института САНУ*

18

*Уређивачки савет*

Дејан Деспић, Цим Семсон (Лондон), Алберт ван дер Схоут  
(Амстердам), Јармила Габријелова (Праг)

*Редакција*

Александар Васић, Растко Јаковљевић, Данка Лајић  
Михајловић, Ивана Медић, Биљана Милановић, Мелита  
Милин, Весна Пено, Катарина Томашевић

*Главни и одговорни уредник*

Јелена Јовановић

*Секретар редакције*

Јелена Јанковић-Бегуш

Београд 2015

Часопис *Музиколоџија* је рецензирани научни часопис који издаје Музиколошки институт САНУ (Београд) од 2001. године. Посвећен је истраживању музике као естетичког, културног, историјског и друштвеног феномена. Поред примарне оријентисаности на музиколошка и етномузиколошка разматрања, часопис је отворен према различитим сродним или мање сродним дисциплинама (историја, историја уметности и књижевности, етнологија, антропологија, социологија, комуникологија, семиотика, психологија музике итд.) као и према интердисциплинарним подухватима. Излази два пута годишње. Обавештења о позивима за радове као и упутства за израду прилога налазе се на адреси: <http://www.music.sanu.ac.rs/Srpski/MuzikologijaR.htm>.

The journal *Musicology* is a peer-reviewed scientific journal published by the Institute of Musicology SASA (Belgrade) since 2001. It is dedicated to the research of music as an aesthetical, cultural, historical and social phenomenon. It is primarily focused on musicological and ethnomusicological research, but it also favours approaches from diverse scientific disciplines (history, history of art and literature, ethnology, anthropology, sociology, communicology, semiotics, music psychology etc.) as well as interdisciplinary projects. It is published semiannually. Call for papers and instructions for authors can be found on the following address: <http://www.music.sanu.ac.rs/English/MuzikologijaR.htm>.

*Издавач / Publisher*

Музиколошки институт САНУ / Institute of Musicology SASA

Кнез Михаилова 36/IV, Београд / Belgrade

<http://www.music.sanu.ac.rs/>

и-мејл / e-mail: [music\\_inst@music.sanu.ac.rs](mailto:music_inst@music.sanu.ac.rs); [muzikologija@yahoo.com](mailto:muzikologija@yahoo.com)

*Лектјори и њреводиоци / Proofreaders and translators*

Александар Васић (српски језик / Serbian), Kate Webster, Esther Helajzen (енглески језик / English).

*Дизајн / Design*

Јован Глигоријевић

*Графичка обрада / Layout*

Борјан Милијић

*Штампа / Printed by*

Colorgrafx, Београд / Belgrade

*Тираж / Circulation*

300

Часопис је у целини индексан у <http://www.doiserbia.nb.rs/>, [http://www.komunikacija.org.rs/](http://www.komunikacija.org.rs/komunikacija/) као и у међународној бази података ProQuest.

The journal is indexed in <http://www.doiserbia.nb.rs/>, [http://www.komunikacija.org.rs/](http://www.komunikacija.org.rs/komunikacija/) and in the international database ProQuest.

Објављивање часописа помогли су Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије и Министарство културе и информисања Републике Србије.

The publication of the journal is financially subsidized by the Ministry of Education, Science and Technological Development of the Republic of Serbia, and Ministry of Culture and Information of the Republic of Serbia.

## Садржај / Contents

|                                         |    |
|-----------------------------------------|----|
| <i>Реч уредника</i> . . . . .           | 9  |
| <i>A Word from the Editor</i> . . . . . | 11 |

### **Тема броја: (Етно)музикологија на преласку из XX у XXI век (I)** ***The Main Theme: (Ethno)musicology at the Turn of the Millennium (I)***

|                                                                                                                                                                         |     |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| ВЕСНА ПЕНО, Методолошки диспути о тумачењу неумске нотације у XX веку . . . . .                                                                                         | 15  |
| VESNA PENO, Methodological Disputes about Interpretation of Neum Notation in the 20 <sup>th</sup> Century . . . . .                                                     | 32  |
| ANA HOFMAN, The Affective Turn in Ethnomusicology . . . . .                                                                                                             | 35  |
| АНА ХОФМАН, Заокрет ка проучавању афекта у етномузикологији . . . . .                                                                                                   | 54  |
| SRĐAN ATANASOVSKI, Consequences of the Affective Turn: Exploring Music Practices from Without and Within . . . . .                                                      | 57  |
| СРЂАН АТАНАСОВСКИ, Последице „заокрета ка афекту”: истраживање музичких пракси изнутра и споља . . . . .                                                                | 74  |
| JOSEPH JORDANIA, New Interdisciplinary Approach to the Study of the Origins of Traditional Polyphony . . . . .                                                          | 77  |
| ЏОЗЕФ ЏОРДАНИЈА, Нови интердисциплинарни приступ у истраживању порекла традиционалне полифоније . . . . .                                                               | 97  |
| ANA PETROV, Popular Music and Producing Collectivities: the Challenges of the Audience Research in the Contemporary Musicology . . . . .                                | 99  |
| АНА ПЕТРОВ, Популарна музика и произвођење колективитета: изазови истраживања публике у савременој музикологији . . . . .                                               | 113 |
| DRAGANA STOJANOVIĆ, The Inscription of the Feminine Body in the Field of Sound: Vocal Expression as a Platform of <i>Feminine Writing (écriture féminine)</i> . . . . . | 115 |
| ДРАГАНА СТОЈАНОВИЋ, Упис женског тела у поље звука: глас као оруђе <i>женског писма</i> . . . . .                                                                       | 128 |

## *Varia*

- MARIJA DUMNIĆ, The Coexistence of Older and Newer Two-Part Folk Singing in the Village of Prekonoga (Southeastern Serbia) as an Example of Bimusicality . . . . . 133
- МАРИЈА ДУМНИЋ, Коегзистенција старијег и новијег двогласног народног певања у селу Преконога (југоисточна Србија) као пример бимузикалности. . . . . 146
- MELITA MILIN, Janáček's And Freuds's Vienna: Fight For Recognition of Two Great Contemporaries . . . . . 147
- МЕЛИТА МИЛИН, Јаначеков и Фројдов Беч: два велика савременика у борби за признање . . . . . 156
- REINHART MEYER-KALKUS, The Speech Choir in Central European Theatres and Literary-Musical Works in the First Third of the 20th Century . . . . . 159
- РАЈНХАРТ МЕЈЕР-КАЛКУС, Говорни хорови у позориштима и књижевномузичким делима централне Европе у првој трећини XX века . . . . . 174

## Прикази Reviews

- КАТАРИНА ТОМАШЕВИЋ, Надежда Мосусова, *Српски музички театар. Историјски фрагменти*, Београд: Музиколошки институт САНУ, 2013. . . . . 177
- ИВАНА МЕДИЋ, Драгана Стојановић Новичић, *Винко Глобокар, Музичка одисеја једног емигранта*, Београд: Факултет музичке уметности у Београду, Катедра за музикологију. Музиколошке студије – Монографије – Свеска 18, 2013. . . . 184
- МИРЈАНА ЗАКИЋ, Данка Лајић Михајловић, *Српско традиционално певање уз ђусле – ђусларска пракса као комуникациони процес*, Музиколошки институт САНУ, Београд 2014. . . . . 186
- SELENA RAKOČEVIĆ, *Imaging dance. Visual Representations of Dancers and Dancing*, B. Sparrti, J. Van Zile (eds.), Hildesheim – Zürich – New York: Georg Olms Verlag, 2011. . . . 191

- RASTKO JAKOVLJEVIĆ, *Trapped in Folklore? Studies in Music and Dance Tradition and Their Contemporary Transformations*, D. Kunej, U. Šivic (eds.), Zürich - Münster: Lit Verlag, 2013. . . .195
- ДЕЈАН ДЕСПИЋ, Vladimir Tošić, *Vokalni kontrapunkt renesanse*, Beograd: Fakultet muzičke umetnosti, 2014. . . . .200
- ANA ŽIVČIĆ, *Fourth Symposium of the International Council for Traditional Music (ICTM) Study Group on Music and Dance in Southeastern Europe*, Belgrade and Petnica, Serbia, September 24th – October 1st 2014. . . . .202
- АЛЕКСАНДАР ВАСИЋ, *Имагинарни музеј Мокрањчевих дела: Снимци световне хорске музике, двоструки компакт-диск* (ур. М. Милин, прир. Б. Милановић), Београд: Музиколошки институт САНУ – Радио Београд, Едиција „Пробуђени архив”, 2014.. . . . 207

Драгана Стојановић-Новичић  
**ВИНКО ГЛОБОКАР:**

**МУЗИЧКА ОДИСЕЈА ЈЕДНОГ ЕМИГРАНТА**

Београд: Факултет музичке уметности, Катедра за музикологију, едисија „Музиколошке студије – монографије”, свеска 18, 2013.

Пред нама је прва монографија на српском језику посвећена стваралаштву Винка Глобокара, једног од најзначајнијих протагониста европске авангарде после Другог светског рата, уједно и једног од ретких стваралаца с наших простора који је уврштен у водеће енциклопедије, уџбенике и прегледе савремене музике. Као што је већ насловом књиге сугерисано, Винко Глобокар је прави „светски човек”, али и вечити емигрант: Словенац рођен у Француској, своје адолесцентске године провео је у послератној Југославији, затим се вратио у Француску ради студија на Париском конзерваторијуму, да би највећи део своје животне и професионалне „одисеје” реализовао на релацији Француска–Немачка–Швајцарска. Музиколошкиња Драгана Стојановић-Новичић прихватила се нимало једноставног задатка да читаоцима приближи и протумачи разуђен опус овог немирног и неспутаног ствараоца, који се у подједнакој мери бавио уметничком музиком и џезом, компоновањем и перформативним праксама, писањем музике, *из музике и о музици*. Монографија обима 231 странице плод је ауторкиног вишегодишњег проучавања Глобокаровог стваралаштва, а њен посебан квалитет представља чињеница да је ауторка истраживање обавила у Фондацији „Паул Захер” (Paul Sacher Stiftung) у Базелу, Швајцарска, где се, у оквиру Колекције Винко Глобокар (Sammlung Vinko Globokar) чувају његове штампане партитуре, рукописи, затим писана, аудио и видео документација. Монографија је допуњена избором из литературе (97 одредница), индексом имена, сажетком на енглеском језику, биографијом ауторке, списком значајних Глобокарових дела разврстаним по жанровима, избором из дискографије, као и ексклузивним фотографијама. Поред непосредног проучавања примарних извора, ауторка је имала и привилегију да у више наврата разговара с Глобокаром. Премда читаво пето поглавље ове студије насловљено *Емигрантска севдалинка* испуњавају транскрипти одабраних делова тих разговора, у осталим, аналитичким поглављима ауторка вешто избегава замку да јој композитор, познат по веома израженој ауторефлексији и доминантном дискурсу, „диктира” шта би требало да пише. Упркос успостављеној блиској професионалној сарадњи, која јој је омогућио да Глобокара упозна не само као ствараоца већ и као човека, те да поједина запажања верификује „из прве руке”, Драгана Стојановић-Новичић приликом вредно-

вања његових уметничких резултата задржава неопходну критичку дистанцу, па уместо панегирика презентује одмерене, објективне и аргументоване вредносне судове.

Монографија се састоји од увода и пет поглавља: *Тромбон, нез...; Лајбовиц, Берио и Кеји (утишање снова), Лична сјаза (сјудије о храбрости), Проширивања... (сјудије о концепцији-ма), Мало више лудости! (сјудије случаја)*, док је пето поглавље, како је већ споменуто, дијалошко. Нарација не тече увек линеарно, већ је постављена проблемски: ауторка постепено осветљава различите аспекте Глобокаровог уметничког деловања, почевши од његовог раног музичког школовања, упознавања и апсорбовања утицаја који су га предодредили за уметничко-истраживачки рад, превасходно заснован на импровизацији и на сталном преиспитивању и рушењу граница музичке уметности у правцу мултимедијалности и концептуалности. Стојановић-Новичић истиче да Глобокар никада није проналазио себе у решавању чисто музикотехничких проблема, већ да у његовом стваралаштву „социјални мотиви замењују ‘композиционе’” (43), а музичко дело односно перформанс постаје „средство за побољшање људског положаја” (47). Попут других авангардиста тога доба, Глобокар је окупио ансамбл *New Phonic Art*, с којим је експериментисао у домену театрализације звука, коришћења инструмената као сопствене продужене руке, те групног музицирања као „друштвеног општења”. У том смислу, ауторка заступа тезу да је немогуће процењивати Глобокаров опус искључиво „занатским” аршинима, већ да треба вредновати целокупан концепт, који ауторка дефинише као „морално дејствовање актера и њихова слободна размена музичких информација” (113). Упоредо с тим Стојановић-Новичић анализира и тумачи Глобокарову аутопоетику која је, у свим етапама његовог стваралаштва, пратила, објашњавала и допуњавала његову композиторско-извођачку делатност. У четвртом, аналитичком поглављу, ауторка бира два карактеристична дела, *Cri des Alpes* за соло алпски рог и *Коло* за мешовити хор, тромбон и електронику, у којима је остварено жељено јединство музике, (пара)театра и свакодневног живота.

Монографија Драгане Стојановић-Новичић посвећена Винку Глобокару узорна је у сваком смислу, те представља исцрпан, минуциозно истражен, богато документован и убедљиво аргументован осврт на вишеслојну и вишезначну делатност овог значајног протагонисте европске авангарде.

Ивана Медић